

СЛЕДИ ЗА РОДА ТУХЛАДЖИЕВИ ОТ ГАБРОВО

Вела Лазарова

Родовата памет е неписаната ни история придобила с времето облика на художествен разказ. Тя обединява поколенията, прави ги единни и силни за утрешния ден. Един от важните фактори за съхраняването ѝ, за възкресяване следите на миналото е запазеното през десетилетията фамилно име.¹

Семейната памет на Тухладжиевия род обхваща средата на XIX – XX век. Генеаложното проучване естествено е затруднено от тенденцията на съвремието – скъсяване “дълбочината” на родовата памет. Все по-малко се знае за пращадото и прабабата. Почти липсват сигурни източници. Наред с оскъдните документални доказателства основният източник за произхода на рода се явяват съхранените спомени на потомците – миналото, което присъства в настоящето.

Целта на изследването на рода Тухладжиеви е да покаже откритите следи на пет поколения трудили се в различни стопански отрасли, творци на културата и научното поприще, някои пряко свързани с възникване и дейността на “Етъра”, сред които и създателя му Лазар Донков, чиято съпруга е от Тухладжиевия род.

Началото на рода се открива още по време на Българското възраждане, когато стопанския просперитет на града е неразривно свързан с процъфтяване на занаятите.² Следите се увеличават през периода на капиталистическото развитие 20 – 30 години на XX век, когато Габрово носи славата на Българския Манчестър и е един от големите промишлени центрове на България. Паралелно с развитие на занаятите се разраства фабричната индустрия. Габрово е символ на промишлена мощ и икономическо процъфтяване, стопанска деловитост и предприемчивост.³ Членове на рода Тухладжиеви с успех е вписват в този процес.

В изследването са използвани родословните дървета съставени от прекия потомък Цоньо Христов Тухладжиев⁴ от Габрово и инж. Захари Захариев⁵ от София (родственик по женска линия).

Неговата майка Мара Захариева е сестра на Стефан Тухладжиев, които са от рода на златаря Иван Куюмджиев, който в края на XIX век се сродява с фамилия Тухладжиеви.

Сведения за рода на Иван Куюмджиев откриваме в спомена на внучката Цанка Попова от Габрово.

Родоначалник на Тухладжиевия род е Георги Цоцоолу (1851-1912) от с. Козирог, Габровско. Той идва в Габрово през 1870 година. Създава семейство, в което се раждат четири деца. Първородният Цоню (1870-1935) взема за съпруга Цанка, дъщерята на Иван Куюмджиев, а след като овдовява се жени за Ана Дюстабанова. В Габрово Георги Цоцоолу започва да прави кирпич, по-късно тухли и цигли. Местопроизводството е в долния край на града, отначало в м. Падало. Когато през 1912 г. е открита ж.п. гарата майсторът премества производството още на север като закупува нова и нова земя. Водоизточниците са герани в дерето под м. Трендафила. Тухларната е известна като “Ринга” (пещ). Синовете Цоню и Кънчо разширяват обема на производство и приемат фамилното име Тухладжиеви. В “Книга на габровската индустрия” керамичната фабрика, събирателно дружество “Цоню Г. Тухладжиев и С-ие” е посочена като единствена в Габрово. Основана е през 1907 г. от тримата съдружници: Цоню Г. Тухладжиев, Кънчо Г. Тухладжиев и Къню Станев Тухладжиев. В началото на 30-те години на миналия век тя представлява “едно напълно машинизирано предприятие според изискванията на днешната модерна керамична техника с инвестиран капитал повече от два милиона лева. Всички нови постройки и голяма част от по-старите в Габрово са изградени от материалите на керамичната фабрика”.⁶ Когато по време на Първата световна война един от съдружниците Къню Станев Пондев загива (1916 г.), неговата съпруга Фроса остава с две малки деца Стефан и Мара на десет години. Тогава Цоню Г. Тухладжиев, съдружникът чиято съпруга Цанка е сестра на Фроса, поема грижата за тях като им дава по-високо образование от на собствените си деца. Стефан Кънев завършва търговска гимназия в Свищов, специализира в Германия, а Мара колежа с изучаване на френски език.

“Дядо Цоню по-късно му оставя дялово участие от фабриката. Стефан приема фамилията Тухладжиев.⁷ Той е финансистът и управителят на керамичната фабрика. Моят баща Христо Цонев Тухладжиев⁸ отговаря за производството. Чичо ми Георги Ц. Тухладжиев се грижи за изпичането и продажбата на тухлите. В 1947 г. фабриката е национализирана. По това време тя работи с два ринга, много сушилни, голяма работилница – двуетажна сграда и сграден фонд с помещения за работниците. В края на 60-те години на мястото на фабриката е изграден електротелферния завод “Подем”.⁹

Христо Ц. Тухладжиев (1897-1977) се жени за Рада Сакова (1896-1970). Баща ѝ Цвятко Станев (1830 г.) е от Казанлък, който още преди Освобождението идва със семейството си в Габрово. “Баба Мария (1866-1956) помнеше погрома на Фазлъ паша по време на Априлското въстание, обесените в Габрово двама божанкалии на площада до часовниковата кула. Баба ми е разказвала също, че по време на Руско-турската война 1877 г. децата сутрин ходели до бивака на руските войски на мегдана до “Топлика” (днес района на пазара). Там руските войници им давали късчета захар, натрошени от големи буци”.¹⁰ В семейството на Христо и Рада Тухладжиеви се раждат три деца Цанка, Мария и Цоню. Мария Тухладжиева¹¹ през 1941 г. се омъжва за Лазар Донков. Тя е негова помощничка по време на първите стъпки и укрепването на “Етъра”. А той дълго “не може да угаси огъня в себе си” за създаване действащ музей на открито с народни технически съоръжения на вода, с възстановени архитектурни паметници и опазване на съществуващите.

Интерес представлява сродяването на рода Тухладжиеви с рода Куюмджиеви. Родоначалникът Иван Куюмджиев упражнява един от добрите занаяти в Габрово до Освобождението, когато има 35 майстори куюмджии, които изработват накити, църковна утвар. В средата на 30-те години на ХХ век в града има вече само 6 дюкяна.¹² По спомени на Цанка Попова¹³ дядо ѝ Иван Минчев Куюмджиев е от с. Недевци, Габровско. В Габрово се жени за Радка Фтичева.

“Баба ми е от габровски род и била по-известна в града. Затова на него му викали дядо Иван Фтичев. Къщата им с дюкяна е била на мегдана (пазара) отчуждена в началото на 60-те години на миналия век. Голямата сестра на баща ми леля Цанка се задомява за Цоню

Г. Тухладжиев. От четирите им деца Христо и Георги продължават семейната професия в тухлената фабрика на Ринга.”

В съвремие то потомъкът Цоньо Христов Тухладжиев работил по съставяне на семейното дърво и съхранил голяма част от родовата памет е строителен техник. Той е един от първите ръководители на НИПК – Габрово, район Велико Търново с внимание към изграждане на обекти в АЕК “Етър” и АИР “Боженци” в периода 1965-1974 г. “Тогава – отбелязва той, в “Етъра” започна с изграждане на чаршията от табаханата нагоре (днес към Саковата къща, калпакчийницата). Освен, че ръководех строителството заедно с Лазар Донков, участвах в заснемане на обекти, които се пренасяха в “Етъра” – коларската работилница, шарланджийницата и други. Положиха се основите и на Кръстник Колчовия хан (административната сграда). Отново ръководех строителните обекти през периода 1982-1990 г.”

В “Етъра” сега работи и друг потомък на рода. Един от младите майстори е Даниела Тухладжиева¹⁴, която на домашен стан изработва традиционни шарени вълнени пътеки, черги, китеници, торбички и други.

С поглед обърнат назад към бъдещето ясно се откроява съхранената предприемчивост у един габровски род, любов към занаята, висок професионализъм в отстояване на народната традиция, стремеж за опазване на българщината.

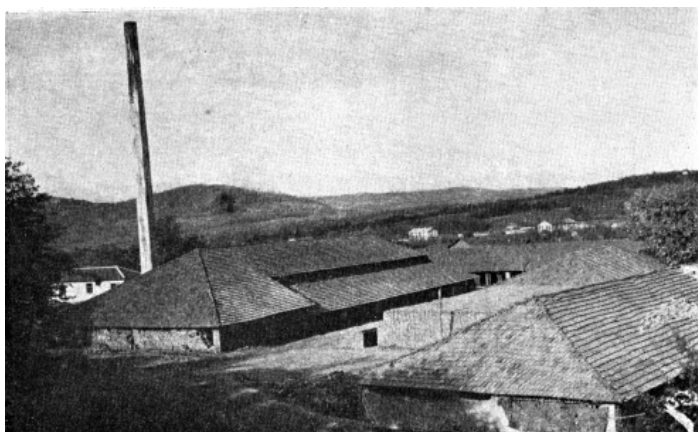
БЕЛЕЖКИ

1. Хаджиниколов, В. Генеалогия и обезсмъртяване на предците.- сп. ”Родознание”, бр. 2, 1993, с. 9
2. Цончев, П. Из стопанското минало на Габрово, 1929, с. 256-271
3. в. Възход, бр. 16, 14 ноем. 1936
4. Цоню Христов Тухладжиев, роден в 1930 г. в Габрово.
5. Инж. Захари Николов Захариев, роден 1939 г. в Габрово
6. Книга на габровската индустрия. С., 1934, с. 136
7. Стефан Тухладжиев е женен за Ирина Радева, баща ѝ е Ботю Радев (фабрика “Орел” за вълнен текстил).
8. Христо Ц. Тухладжиев (1897-1977), увлича се от спорта, участва в дружество “Юнак”, след национализиране на керамичната фабрика работи като даракчия ВТК”Георги Генов”, цех 2.
9. Спомен на Цоню Хр. Тухладжиев

10. Пак там
11. Мария Хр. Тухладжиева, родена в 1922 г.
12. Цончев, П. Пос. съч., с. 254
13. Цанка Попова, родена 1927 г. в Габрово, дъщеря на Йордан Ив. Куюмджиев – бояджия, съпруга Пена Ботева.
14. Даниеа Тухладжиева, омъжена за Христо Ц. Тухладжиев (1960).

Фамилна снимка на Иван Куюмджиев и родственици от Тухладжиевия род (седнали – от ляво на дясно втория – Цоню Тухладжиев, зет на Иван Куюмджиев, женен за дъщерята Цанка, Иван Куюмджиев –баща, Радка Фтичева – Куюмджиева – майка, Цанка Тухладжиева)

Тухларска фабрика на Тухладжиеви & С-ие

